

تاریخچه

شکار و شکارگری در ایران

از آغاز تا تشکیل سازمان حفاظت از محیط زیست
تألیف: سیروس جمالی

www.ketab.ir

- سرشناسه : جمالی، سیروس، ۱۳۰۷-۱۳۹۷.
- عنوان و نام پدیدآور : تاریخچه شکار و شکارگری در ایران از آغاز تا تشکیل سازمان حفاظت از محیط زیست / تالیف سیروس جمالی.
- مشخصات نشر : مشهد: تاک کتاب، ۱۴۰۰.
- مشخصات ظاهری : ۱۳۴ص.: مصور (رنگی)، نقشه (رنگی)، جدول.
- شابک : ۹-۰۸-۵۷۴۱-۶۲۲-۹۷۸-۱۲۰۰۰۰ : ریال
- وضعیت فهرست نویسی : فیبا
- یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۱۸ - ۱۲۰.
- موضوع : شکار -- ایران -- Hunting -- Iran
- موضوع : سازمان حفاظت محیط زیست
- موضوع : Department of the Environment
- موضوع : شکار -- ایران -- تاریخ -- Hunting -- Iran -- History شکارگری -- ایران -- Predation (Biology) -- Iran
- شکارچیان -- ایران -- Hunters -- Iran آداب شکار -- ایران -- Hunting customs -- Iran قانون شکار -- ایران
- Game laws -- Iran حیوانات -- ایران -- بومشناسی -- Animal ecology -- Iran
- رده بندی کنگره : SK۲۴۱
- رده بندی دیویی : ۷۹۹/۲۰۹۵۵
- شماره کتابشناسی ملی : ۸۷۷۷۸۰۲
- اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیبا

تاریخچه شکار و شکارگری در ایران
از آغاز تا تشکیل سازمان حفاظت از محیط زیست

سیروس جمالی

ویراستار:

زهره جمالی

بخش پستانداران قابل شکار ایران: فرهاد جمالی

طراح جلد و صفحه آرا: وحید کشاورز

ناشر: تاک کتاب

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ: دانا

قیمت: ۱۲۰۰۰۰۰ ریال
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۶-۷۷۲-۳

مدیر فروش: ۰۹۱۰۴۸۴۵۱۰۰

تمامی حقوق چاپ و نشر این اثر انحصاراً برای زهره جمالی و فرهاد جمالی محفوظ است.

همه حقوق تاریخچه شکار و شکارگری در ایران - از آغاز تا تشکیل سازمان حفاظت از محیط زیست محفوظ است و هرگونه استفاده غیرمجاز از آن، از جمله نقل، تکثیر، پخش متن و تصاویر و ... از هر طریق موجب پیگرد قانونی خواهد بود. نقل حداکثر ۲۰۰ کلمه از مطالب این کتاب با ذکر ماخذ آزاد می باشد.

یادآوری

آنچه در کتاب حاضر مورد بررسی قرار گرفته، واقعیتی است که از بدو پیدایش بشر با او همراه بوده و در تعیین سرنوشت او نقش مهمی داشته است. رویداد و اتفاق نبوده که بتوان بی تفاوت از آن گذشت. تاریخچه شکار ایران، تا قبل از چاپ این کتاب که در دهه ۷۰، با عنوانی دیگر و متأسفانه - بدون دلیل - با حذف قسمتهایی از آن چاپ گردید، در پرده‌ای از ابهام قرار داشت. نایاب شدن چاپ اول در اندک مدتی، بیانگر استقبال علاقه‌مندان و توجه دوستداران شکار و طبیعت به این مهم است. در شرایطی اقدام به چاپ مجدد این اثر می‌شود که متأسفانه پدر در جمع ما حضور ندارند تا بتوانیم در این مقطع که نیازمند تجارب یک عمر پژوهش و طبیعت گردی علمی و تجربی این بزرگوار هستیم، از رهنمودهای ایشان بهره ببریم.

در ذیل مروری کوتاه می‌کنیم بر تلاشی که در این زمینه داشته‌اند، از زبان خودشان: «با عشق و علاقه وافر به طبیعت و حیات وحش این سامان، پس از راه‌اندازی تشکیلات «کانون شکار» در کرمانشاه، در معیت و با همت زنده‌یاد «سپهبد نصراللهی» که به مرور «سازمان محیط زیست» نامیده شد، همواره به نحوی با این سازمان ارتباط داشتیم و با نوشتن بیشتر از هشتاد داستان و مقاله در مجله «شکار و طبیعت» و بعضاً با نام مستعار «س.ج. طوفان» در اعتلای آن سازمان کوشش کرده و آنچه شرط بلاغ بوده است، گفته و نوشته‌ام. حتی زمان اشتغال در سازمان بازرسی کل کشور، در زمان ریاست استاد ارجمند «آیت‌الله محقق داماد» بعد از بازرسی سازمان حفاظت محیط زیست، ضمن ارائه راه‌حل‌ها، مشکلات، نواقص، ناکامی‌ها و علل و جهات آن را، در گزارشی مفصل و مستدل متذکر گردیده‌ام.»

و اما در این دوران که متأسفانه شاهد نابودی قدم به قدم طبیعت بی‌نظیر حیات وحش سرزمینمان هستیم و جامعه شکارچی که دلبسته و وابسته حقیقی به طبیعت هستند، با چنان بی‌انصافی مورد اتهام قرار گرفته‌اند که نامشان در کنار مجرمان بزرگ اجتماع در یک ردیف قرار گرفته است، برخلاف میل قلبی خود باید بگوییم، از اینکه نمی‌توانی شاهد شنیدن و دیدن فجایع و هانتها نسبت به علایق و دلبستگی‌های خودباشی احساس آرامش می‌کنی.

بدون شک منظور از تدوین کتاب کوششی است جهت شناساندن بخشی از فرهنگ این سرزمین و آشنایی با فلسفه و تاریخچه شکار، غرض تبلیغ یا ترویج فعل شکار نیست و همچون افرادی که تابع احساسات رقیق هستند نیز منکر شکار نیستیم. بر این اعتقادیم که شکار تابع قانون، نه تنها لطمه‌ای به طبیعت و حیات وحش وارد نمی‌کند، بلکه باعث اصلاح و ازدیاد نسل حیوانات نیز خواهد شد. قضاوت در این خصوص را به عهده کارشناسان و متخصصان امر گذاشته، به این امید که با اخذ تصمیمات صحیح امکان بهره‌برداری از طبیعت برای خود ما و نسلهای آینده فراهم گردد.

در پایان صمیمانه تشکر می‌کنم از لطف و مرحمت دوستان و یارانی که تجدید چاپ کتاب مولود تشویق و مرهون مراقب ایشان نیز بوده است.

فرهاد جمالی

فهرست مندرجات

۷۳	۳ خزندگان	آ	یادآوری
۷۵	فصل هشتم:	چ	پیش گفتار
۷۵	قوانین و آیین نامه های شکار و صید	ح	مقدمه
۷۷	۱ کانون شکار ایران	۱	فصل اول:
۷۸	۲ سازمان شکاربانی و نظارت بر صید	۱	فلات ایران
۷۸	۳ سازمان حفاظت از محیط زیست	۵	فصل دوم:
۷۹	۴ اعتقادات و باورها در شکار	۵	شکار و شکارگری در ایران
۸۱	معرفی بخش از پستانداران قابل شکار در ایران	۵	۱ از هخامنشیان تا ظهور اسلام
۸۲	راسته زوج سمان، خانواده گاوسانان	۱۵	۲ از ظهور اسلام تا انقراض قاجاریه
۸۲	کل، تکه، پازن، کرخوس	۲۶	۳ بعد از قاجاریه تا وقوع انقلاب اسلامی
۸۴	قوچ اوریل	۲۹	فصل سوم:
۸۶	قوچ ارمنی	۲۹	آلات و افزار شکار
۸۸	قوچ لارستان	۲۹	۱ آلات و افزار بی جان
۹۰	قوچ البرز مرکزی	۳۶	۲ آلات و افزار جاندار (شکرگان)
۹۲	آهو	۴۳	فصل چهارم:
۹۴	جبیر	۴۳	آداب و رسوم و ترفندهای شکارگری در ایران
۹۶	راسته زوج سمان، خانواده گوزن ها	۴۶	۱ شکار جرگه
۹۶	گوزن، گاو کوهی، مرال	۵۱	۲ تور و دام
۹۸	گوزن دره	۵۲	۳ تقلید صدا
۱۰۰	شوکا	۵۴	۴ شکار سو
۱۰۲	راسته زوج سمان، خانواده گراز	۵۷	فصل پنجم:
۱۰۲	گراز	۵۷	۱ شکارگاهها
۱۰۴	راسته زوج سمان، خانواده اسب ها	۵۹	۲ باغ وحش
۱۰۴	گورخر ایرانی	۶۵	فصل ششم:
۱۰۶	راسته گوشت خواران، خانواده گربه سانان	۶۵	ماهی و ماهیگیری در ایران
۱۰۶	پلنگ	۶۹	فصل هفتم:
۱۰۸	یوزپلنگ	۶۹	حیوانات ایران
۱۱۰	راسته گوشت خواران، خانواده خرس ها	۶۹	۱ پستانداران: (۱- شیر ۲- ببر ۳- گوزن زرد)
۱۱۰	خرس قهوه ای	۷۳	۲ پرندگان و خزندگان ایران
۱۱۲	خرس سیاه	۷۳	۲ پرندگان
۱۱۴	راسته گوشت خواران، خانواده کفتارها		
۱۱۴	کفتار		
۱۱۶	راسته گوشت خواران، خانواده سگ سانان		
۱۱۶	گرگ		

پیش‌گفتار

علاوه بر حجاریها و اشیاء مکشوفه در حفاریها و محتویات کتب ادبی و منابع تاریخی فارسی و لاتین موجود که جملگی دلالت بر علاقه‌مندی ایرانیان به شکار و شکارگری دارند، تحریر کتب و رسالات متعدد، وسیله آگاهان فن در گذشته دور در خصوص آداب شکار و شکارگری و روش و فنون تیراندازی با کمان و کشیدن زه و زوبین افکنی و غیره، چون شکارنامه انوشیروان، شکارنامه خسروانی (ملکشاهی)، آیین‌نامه (الرسوم)، خدای‌نامه انوشیروان، گاهنامه و کتب بسیار دیگر که متأسفانه تمامی آنها در دوران پراشوب ایران از بین رفته‌اند و جز اطلاع مختصری از موضوع آنها برایمان باقی‌نمانده است، دلالت بر قدرت این دلیستگی دارد. با وجود سابقه‌ای این چنین طولانی، مایه تأسف بود که جای اثری مکتوب در این زمینه در میان گنجینه کتابهای موجود خالی باشد، چنین شد که خاموش نشستن را سزاوار ندیدم و با وجود کمی مایه و اشتغال به شغل خطیر قضاوت و نبودن منابع تحقیق و فقدان سابقه‌ای در این زمینه، بر آن شدم که دل به دریا بزنم و به جمع‌آوری مطالب از منابع معدودی که در اختیار داشتم و امکان دسترسی به آنها در کتابخانه‌ها برایم فراهم بود، بپردازم و از هر کدام سطر یا سطور مربوط به موضوع را برگزینم که حاصل آن پس از سالها تلاش، کتاب حاضر شد. امیدوارم مقبول طبع مشکل‌پسند اساتید فن قرار گیرد و لغزشهایم را ببخشایند.

سیروس جمالی

www.ketab.ir